

Tygodnik Gospodarczy

Cena: zł. 430

Rok IV

Poznań, dnia 18 grudnia 1948

Nr 51/52

TRESC: Ubezpieczenia a przedsiębiorczość prywatna. — Rozwiązanie i likwidacja spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (str. 598) — Wyjaśnienie w sprawach koncesjonowania handlu (str. 601) — Wyjaśnienia w sprawach najmu lokali (str. 602) — Komunikaty i różne wiadomości (str. 604) — Kartoteka: Podatek od nabycia praw majątkowych.

Ubezpieczenia a przedsiębiorczość prywatna

Doceniając wartość ochrony ubezpieczeniowej dla każdego racjonalnie prowadzonego przedsiębiorstwa — samorząd przemysłowo-handlowy i Naczelna Rada Zrzeszeń Kupieckich chętnie przystały na propozycję Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych podjęcia propagandy idei ubezpieczeniowej i upowszechnienia wśród przedsiębiorczości prywatnej ubezpieczeń dobrowolnych, zarówno rzeczowych jak i osobowych. Propozycję tym chętniej przyjęto, że P. Z. U. W. przyznał ulgi taryfowe dla umów zawieranych w ramach porozumienia z samorządem przemysłowo-handlowym, dopuszczając go ponadto łącznie z Naczelną Radą Zrzeszeń Kupieckich do współudziału w usuwaniu ew. sporów przy likwidacji szkód.

Zabierając głos w powyższej sprawie należy zastanowić się nad motywami i przesłankami, którymi powodował się samorząd przemysłowo-handlowy, podpisując porozumienie z P. Z. U. W., nad korzyściami wypływającymi z ubezpieczenia. Korzyści te jako niewątpliwie wielostronne — należy rozpatrywać nie tylko pod kątem interesów samego przedsiębiorstwa, które korzysta z ochrony ubezpieczeniowej i uzyskuje znaczne ulgi przy opłacaniu składek, ale uwzględnić należy również społeczno-gospodarczy aspekt ubezpieczenia.

Zastanówmy się nad gospodarczym celem ubezpieczenia. Po co ubezpieczamy się?

Otóż ubezpieczenie osobowe (tj. życiowe, wypadkowe itd.) dąży przez wypłatę umówionej sumy — do uchwalenia a przynajmniej złagodzenia ujemnych, gospodarczych następstw zdarzeń takich, jak: śmierć, starość, nieszcześliwy wypadek, (utrata zarobku, zwiększone wydatki itp.).

Ubezpieczenie rzeczowe (tj. ubezpieczenie jakichkolwiek rzeczy i interesów) chroni jej właściciela albo inną zainteresowaną osobę od straty wskutek zdarzeń losowych, jak pożar, kradzież, rabunek itp. oraz przed skutkami roszczeń osób trzecich z tytułu odpowiedzialności prawnej

Kto ubezpiecza się, nie powierza swego losu grze szczęścia, lecz daje dowód przezorności. Natomiast ucniający się od ubezpieczenia powierza swój los grze szczęścia, wprowadza do swego planu gospodarczego i do kalkulacji gospodarczej czynnik nieobliczalny, jakim jest niebezpieczeństwo niesione przez wypadek losowy. W razie szczęśliwego zbiegu okoliczności może wprowadzić mieć w jakimś roku szkody mniejsze niż suma ew. składek ubezpieczeniowych, ale w niepomyślnym wypadku może stanąć wobec ruiny, z której nie będzie mógł się podnieść.

Przed katastrofą, jaką może spowodować wspomniany wypadek losowy nie chroni gromadzenie oszczędności, których przeznaczeniem byłoby pokrycie strat i szkód powstałych niezależnie od woli ludzkiej, gdyż musielibyśmy zaoszczędzić kapitały odpowiadające równowartości majątku narazonego na zagrożenie czy zmniejszenie.

Ponadto potrzebne są jeszcze fundusze rezerwowe na pokrycie pretensji osób trzecich, wnoszonych o wynagrodzenie szkód i strat materialnych spowodowanych na skutek prowadzenia przedsiębiorstwa, posiadania lub użytkowania pojazdów mechanicznych itp., stosownie do odpowiednich przepisów Kodeksu Zobowiązań.

Jeszcze jeden moment zasługuje na podkreślenie. Wypadek losowy może mieć również miejsce tak w pierwszym okresie tworzenia rezerwy kapitałowych jak i w którymś z dalszych. Ta niepewność jest czynnikiem podkreślającym wartość ubezpieczenia jako takiego i narzucającym konieczność oparcia swej kalkulacji gospodarczej na dobrodziejstwach płynących z gwarancji zakładu ubezpieczeń w naszych warunkach — P. Z. U. W.

A teraz rozpatrzmy zagadnienie od strony społeczno-gospodarczej. Może wydawać się, że sprawa ta, czy ktoś się ubezpieczył czy też nie, jest sprawą prywatną danej jednostki i społeczeństwo ona nie interesuje. Tak jednak nie jest, gdyż

istota każdego ubezpieczenia polega na utworzeniu możliwie największej grupy jednostek gospodarczo samodzielnych, których mienie jest narażone na niebezpieczeństwo losowe i rozkładanie ogólnej sumy strat spowodowanych przez to niebezpieczeństwo na wszystkich uczestników grupy. Im większa jest zatem ilość ubezpieczonych ryzyk w danej grupie, tym niższa wypada przeciętna szkodowość, co ma wpływ na wysokość składki. Z drugiej strony rozłożenie ryzyka na większą ilość ludzi lub przedsiębiorstw przyczynia się do zmniejszenia ciężaru tego ryzyka przypadającego na poszczególne jednostki. Dlatego upowszechnienie ubezpieczeń leży w interesie zarówno społeczeństwa jak i jednostki.

Wspomnieć należy również o oddziaływaniu ubezpieczeń w kierunku racjonalizacji produkcji i obrotu. Zakład podejmuje się ubezpieczenia poszczególnego ryzyka tylko pod pewnymi warunkami, tj. tylko wówczas, gdy ubezpieczający dopełni pewnych warunków. Chodzi tutaj o wymogi, od których spełnienia zależy racjonalizacja bądź to urządzeń przedsiębiorstwa bądź też toku produkcji lub wymiany.

Przed wojną ubezpieczenia w Polsce nie były rozpowszechnione, na to złożyło się wiele przyczyn, których nie będziemy tutaj poruszać. Wojna również nie sprzyjała rozwojowi ubezpieczeń. Z chwilą odzyskania niepodległości trzeba było tę dziedzinę odbudowywać jak szereg innych gałęzi gospodarstwa narodowego. Zadanie to zostało powierzone przez Państwo Powszechnemu Zakładowi Ubezpieczeń Wzajemnych, instytucji publiczno-prawnej. Podstawową zasadą działalności Zakładu jest dobro ogółu i interes gospodarstwa narodowego. W tym ujęciu zagadnienie ubezpieczenia nabiera specjalnego aspektu, zwłaszcza jeśli uwzględnimy moment, że w założeniach planowej gospodarki państwowej tkwi wyznaczenie każdemu z przedsiębiorstw osobnej roli do spełnienia. Zapowiedziana przez czynniki miarodajne poprawa zaopatrywania wytwórni prywatnych w surowce postuluje konieczność zabezpieczenia samej produkcji i służących jej urządzeń jak i wartości udzielanych przez Państwo. W tym założeniu ubezpieczenie nabiera do pewnego stopnia cech obowiązku społecznego.

Rozwiązanie i likwidacja spółki z ograniczoną odpowiedzialnością

1. *Wstęp.* — Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością posiada osobowość prawną, a więc jest odrębnym podmiotem praw i obowiązków. Dzięki takiemu układowi stosunków prawa i obowiązki spółki oraz jej majątek są oddzielone od osoby spółników. Członkowie spółki z o. o. nie odpowiadają bezpośrednio wobec wierzycieli za zobowiązania spółki, lecz są tylko wobec spółki odpowiedzialni za wkład. Wkład ten oraz późniejsze dochody, zatrzymane przez spółkę, stanowią majątek spółki. Całym tym majątkiem, lecz tylko tym majątkiem, spółka odpowiada wobec wierzycieli. W tych warunkach, rozwiązanie i likwidacja spółki mogłaby pociągnąć za sobą

Również Ministerstwo Skarbu, doceniając znaczenie ubezpieczeń, ułatwia poszczególnym jednostkom gospodarczym korzystanie z asekuracji i przyczynia się do rozwoju ubezpieczeń, udzielając przywilejów i ułatwień ubezpieczającym się, czego dowodem są dwa przepisy z ustawy o podatku dochodowym:

- a) art. 10 zalicza do kosztów uzyskania przychodów — składki ubezpieczeniowe, przypadające z danego źródła przychodów;
- b) art. 13 zwalnia od podatku kwoty otrzymane z tytułu ubezpieczenia na życie.

Jak widzimy z powyższego, przedsiębiorstwa mają ułatwioną możliwość płacenia składek za ubezpieczenia, gdyż są one potrącalne od dochodu podlegającego opodatkowaniu.

Do dotychczasowych przywilejów doszedł jeszcze jeden szczególnie poważny. Mianowicie ustawa o obowiązku oszczędzania (Dz. U. R. P. z r. 1948 Nr 10 poz. 74) zaliczyła do tzw. odliczeń — składki z tytułu specjalnych umów ubezpieczeń na życie. Zasady tych umów zawarte są w rozporządzeniu Ministra Skarbu z dn. 12. 8. 1948 r. (Dz. U. R. P. Nr 41 poz. 301). Rozporządzenie to normuje warunki, na jakich można zawierać specjalne umowy ubezpieczeń i tym samym uiszczać (zamiast do Społecznego Funduszu Oszczędnościowego) subsydiarnie Zakładowi Ubezpieczeń składki, które podlegają odliczeniu od kwoty rocznego wkładu oszczędnościowego uczestnika Funduszu. A więc, zwięźle mówiąc, zamiast odprowadzać wkłady do S. F. O., można część ich przeznaczyć na składkę za ubezpieczenia na życie. Niewątpliwie liczni przedsiębiorcy skwapliwie skorzystają z tej dogodnej sposobności do ubezpieczenia się na życie.

(Szczegóły tego ubezpieczenia podamy w jednym z pierwszych nr Tygodnika w roku 1949).

Artykuł niniejszy nie rości pretensji do wy-czerpania zagadnienia ubezpieczeń, lecz ma tylko za zadanie wskazać na konieczność większego zainteresowania się ubezpieczeniami ogółu przedsiębiorców i ułatwić zrozumienie dla podejmowanej akcji przez samorząd przemysłowo-handlowy w kierunku współdziałania czynnego przy pomniejszaniu kompleksu ryzyk na odcinku zdarzeń losowych.

skrzywdzenie wierzycieli lub niektórych spółników, jeżeli nie zostanie należycie przeprowadzona. Z powyższej przyczyny przepisy kodeksu handlowego — w art. 262 — 279 szczegółowo regulują postępowanie odnoszące się do rozwiązania i likwidacji spółki z o. o.

2. *Rozwiązanie spółki.* — Rozwiązanie spółki następuje po przeprowadzeniu likwidacji. Likwidacja w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością jest obowiązkowa i nie można jej zaniechać uchwałą spółników. Widzimy więc tu inną zasadę niż przy spółce jawnej lub komandytowej.

Do rozwiązania spółki można przystąpić w wypadkach:

- a) zajścia przyczyn przewidzianych w umowie spółki;
- b) uchwały spółników o rozwiązaniu spółki;
- c) ogłoszenia upadłości spółki;
- d) niedopełnienia przepisów prawa, niemożliwości osiągnięcia celu spółki, zagrożenia interesowi Państwa połączonego z naruszeniem praw oraz innych ważnych przyczyn (262, 263, 173, 283 k. h.).

Trochę więcej uwagi należy poświęcić uchwale o rozwiązaniu spółki. Uchwała ta winna być poświadczona większością dwóch trzecich oddanych głosów, o ile umowa spółki nie stanowi surowszych warunków (237 k. h.). Jeżeli umowa spółki nie stanowi inaczej, na każde pełne sto złotych udziału przypada jeden głos. Każdy jednak spółnik musi posiadać jeden głos (233 k. h.).

Motyw, dla którego spółkę postanawia się rozwiązać, jest obojętny. Uchwała może być zaskarżona przez mniejszość spółników, jeżeli wbrew dobremu obyczajom kupieckim godzi w interesy spółki lub ma na celu pokrzywdzenie spółnika.

Uchwała o rozwiązaniu spółki musi być bezwarunkową i bezterminową. Winna ona być stwierdzona protokołem notarialnym pod rygorem nieważności. Obecność notariusza jest więc konieczna przy podejmowaniu uchwały.

3. *Likwidatorzy i likwidacja.* — Likwidatorami są członkowie zarządu. Od tej zasady istnieje wyjątek wynikający z umowy spółki lub z uchwały o likwidacji. Umowa spółki czasami zawiera normy stanowiące, kto ma być likwidatorem. Uchwałą spółników można postanowić, że zamiast członków zarządu inne osoby powołuje się na likwidatorów. Można też uchwałą odwołać mianowanych już likwidatorów, o ile nie jest to sprzeczne z umową spółki (260 k. h.). Z ważnych powodów, również sąd może odwołać likwidatorów. Uchwałą spółników ustanawiająca lub odwołująca likwidatorów zapada bezwzględnie większością głosów (236 k. h.). W przypadkach, gdy o rozwiązaniu spółki orzeka sąd (263 k. h.), sąd ten mianuje i odwołuje likwidatorów (266 k. h.).

Ustanowić można jednego lub kilku likwidatorów. Likwidatorzy mają prawo do wynagrodzenia za swoją pracę. Likwidatorzy mają prawo reprezentowania spółki w sprawach związanych z likwidacją. Prokura nie może być ustanowiona, a poprzednio ustanowiona prokura — wygasa (272, 273 k. h.).

W czasie likwidacji spółka zachowuje osobowość prawną oraz pozostaje nadal kupcem rejestrowym. Spółka traci osobowość dopiero przez wykreślenie z rejestru handlowego a nie z ukończeniem likwidacji (277 k. h.). Likwidację prowadzi się pod firmą spółki z dodatkiem „w likwidacji”. W toku likwidacji można uchylać dopłaty tylko za zgodą wszystkich spółników. Nie można spółnikom wypłacać zysków przed spłaceniem wszystkich zobowiązań (265 k. h.).

Może nadal istnieć rada nadzorcza i komisja rewizyjna. Można zmienić umowę spółki.

Likwidatorzy mają obowiązek zwoływania zgromadzenia spółników oraz ciąży na nich sze-

reg innych obowiązków, które poniżej zostaną omówione.

4. *Zgłoszenie i ogłoszenie likwidacji.* — Likwidatorzy zgłaszają celem wpisania do rejestru handlowego i otwarcia likwidacji imiona i nazwiska likwidatorów, sposób reprezentowania spółki przez likwidatorów i wszelkie w tym względzie zmiany, nawet gdyby nie nastąpiła żadna zmiana w dotychczasowej reprezentacji spółki. Do zgłoszenia dołączyć należy skreślone wobec sądu albo uwierzytelnione notarialnie wzory podpisów likwidatorów.

Zgłoszenia powinni dokonać wszyscy likwidatorzy razem a nie tylko niektórzy z nich. Zasada ta odnosi się również i do tych wypadków, w których niektórzy zgłaszający likwidatorzy mają prawo do samodzielnego reprezentowania spółki. Otwarcie likwidacji następuje z chwilą zajścia warunków rozwiązania spółki, a wpis likwidacji i likwidatorów ma jedynie charakter deklaracyjny.

O otwarciu likwidacji likwidatorzy ogłoszą trzykrotnie w Monitorze Polskim a ponadto w innym piśmie, jeżeli tak postanawia umowa spółki (268 i 174 k. h.). Ogłoszenia nie mogą być czynione w odstępach czasu dłuższych niż miesięczne ani krótszych niż dwutygodniowe w jednym i tym samym piśmie.

Tym samym ogłoszeniem likwidatorzy wezwą wierzycieli do zgłoszenia ich wierzytelności w ciągu trzech miesięcy od daty ostatniego ogłoszenia (268 k. h.). Osobno nie wzywa się poszczególnych wierzycieli do zgłoszenia wierzytelności. Wierzyciele mogą zgłosić swe pretensje w dowolnej formie. Przekroczenie terminu trzymiesięcznego przez wierzyciela nie powoduje utraty należności, lecz jedynie ogranicza możliwości zaspokojenia należności do niepodzielonego jeszcze majątku spółki. Zasada ta nie odnosi się do wierzycieli znanych spółce, gdyż ci wierzyciele winni być zaspokojeni przed przystąpieniem do podziału majątku spółki. Trzymiesięczny okres czasu ma umożliwić likwidatorom ustalenie wysokości długów; przed jego upływem likwidatorzy muszą zaspokoić wierzycieli, których wierzytelności są już wymagalne. Ten kres czasu nie stwarza więc dla spółki odroczenia terminu wykonania zobowiązań.

5. *Bilans otwarcia likwidacji.* — Likwidatorzy sporządzają bilans otwarcia likwidacji (270 i 297 k. h.), niezwłocznie po otwarciu likwidacji. Bilans podpisują wszyscy likwidatorzy.

Bilans należy złożyć zgromadzeniu spółników do zatwierdzenia oraz przedłożyć władzom nadzorczym do wglądu. W ciągu dwóch tygodni po zatwierdzeniu przez zgromadzenie spółników zarząd złoży sądowi rejestrowemu oraz Ministerstwu Przemysłu i Handlu bilans, rachunek zysków i strat, sprawozdanie oraz odpis uchwały zgromadzenia spółników (270 i 252 § 1 k. h.).

Z upływem każdego roku, licząc rok od otwarcia likwidacji, należy składać spółnikom sprawozdanie i bilans za okres ubiegły.

Do bilansu likwidacyjnego należy przyjąć wszelkie przedmioty według ich wartości zbyw-

czej a więc należy uwzględnić kwotę, jaką się prawdopodobnie osiągnie przez zbycie przedmiotów. Poza tym należy stosować następujące zasady:

- a) kapitał zakładowy i wszelkiego rodzaju fundusze zapasowe i rezerwowe umieszcza się w pasywach;
- b) koszty organizacji i administracji nie mogą być umieszczone w aktywach;
- c) zysk lub stratę wykazuje się w bilansie jako osobną pozycję;
- d) roszczenia i dopłaty mają być wstawione do aktywów dopiero po powzięciu uchwały spółników, zarządzającej dopłaty, a jednocześnie równa suma powinna być wstawiona do pasywów; sumy te powinny być umieszczone w osobnych pozycjach zarówno w aktywach jak i w pasywach;
- e) dopłaty wykazuje się w pasywach dopóty, dopóki nie będą użyte w sposób uzasadniający ich odpisanie;
- f) poręczenia (gwarancje), zastawy i kaucje wykazuje się w dodatku do bilansu, przy czym podaje się ogólną sumę każdego rodzaju;
- g) w bilansach odrębnie wykazuje się środki płynne, zobowiązania krótkoterminowe i długoterminowe (247 k. h.).

6. *Inne czynności likwidatorów.* — Likwidatorzy działają podobnie jak zarząd (269 k. h.). Muszą więc oni składać sądowi rejestrowemu roczne bilanse, a nie tylko bilans otwarcia likwidacji; winni oni podawać zmiany listy spółników, prowadzić księgę udziałów, zwoływać zgromadzenia spółników, wstrzymywać się od konkurencji, prowadzić w razie potrzeby procesy imieniem spółki itd.

Likwidatorzy zobowiązani są zakończyć bieżące interesy spółki, ściągnąć wierzytelności, wypełnić zobowiązania i spieniężyć majątek spółki (271 k. h.), a następnie podzielić pozostały majątek między spółników. Nowe przepisy mogą prowadzić tylko wówczas, gdy to jest potrzebne do ukończenia dawnych. Nieruchomości zbywają likwidatorzy przez licytację publiczną. Od tej zasady istnieje wyjątek o wielkim znaczeniu praktycznym, który umożliwia zbywanie z wolnej ręki. Zbycie z wolnej ręki jest dopuszczalne, jeżeli tak uchwałą spółnicy zwykłą większością głosów, oznaczając równocześnie cenę sprzedaży. Taka uchwała nie musi wymieniać osoby nabywcy. Uchwała winna być zaprotokołowana przez notariusza, gdyż jest ona upoważnieniem do zbycia nieruchomości.

W stosunkach wewnętrznych likwidatorzy są obowiązani stosować się do uchwał spółników. Inne zasady odnoszą się do tych wyjątkowych likwidatorów, których mianował sąd. Likwidatorzy ci obowiązani są stosować się jedynie do jednomyślnych uchwał, powziętych przez spółników oraz przez te osoby interesowane, które spowodowały ich ustanowienie (271 k. h.). Widzimy więc, że likwidatorzy podlegają uchwałom spółników. Nie podlegają oni natomiast nadzorowi sądu rejestrowego nawet, gdy ich sąd ustanowił. Sąd też nie może udzielać im wskazówek co do ich dzia-

łalności ani zleceń, ani też zakazywać pewnych czynności.

7. *Zaspokojenie wierzycieli i podział majątku pomiędzy spółników.* — Likwidatorzy winni dążyć do wypełnienia zobowiązań spółki przed jej rozwiązaniem. Nieraz zaspokojenie wierzycieli napotkać może na trudności, mimo, że są oni znani spółce. Trudności te następują, gdy wierzyciele nie odbiorą przedmiotu świadczenia lub ich wierzytelności nie są jeszcze płatne albo są sporne. W wypadkach takich sumy, potrzebne do zaspokojenia lub zabezpieczenia wierzycieli, należy złożyć do depozytu sądowego (274 k. h.).

Wierzyciele nieznanego spółce, którzy się nie zgłosili we właściwym terminie, nie będą zaspokojeni, gdy majątek spółki został już rozdzielony między spółników. Mimo niezgłoszenia się w właściwym terminie, wierzyciele nieznanego mogą żądać zaspokojenia swych należności z majątku spółki jeszcze niepodzielonego (276 k. h.).

Za nieznanego spółce wierzyciela uważa się takiego wierzyciela, którego prawa nie są wpisane w księgach i dokumentach spółki.

Rozdział majątku z krzywdą dla wierzycieli znanych powoduje osobistą odpowiedzialność likwidatorów. Spółnicy mogą być również zobowiązani do zwrotu uzyskanego majątku spółki, gdy nie byli w dobrej wierze co do tego, że wierzyciele są już zaspokojeni lub też, gdy otrzymali przypadającą na nich część, przed upływem sześciu miesięcy od daty ostatniego ogłoszenia w piśmie o otwarciu likwidacji i wezwaniu wierzycieli.

Podział pomiędzy spółników majątku, pozostałego po zaspokojeniu lub zabezpieczeniu wierzycieli, nie może nastąpić przed upływem sześciu miesięcy od daty ostatniego ogłoszenia o otwarciu likwidacji i wezwaniu wierzycieli. Majątek ten dzieli się między spółników w stosunku do udziałów, jednakże umowa spółki może wskazać inne zasady podziału majątku (276 k. h.). Podział majątku przed zaspokojeniem wierzycieli spowodować może zwroty niesłusznie uzyskanych części przez spółników. Jednakże spółnicy, którzy po upływie terminu sześciomiesięcznego, od ostatniego ogłoszenia o likwidacji i wezwaniu, otrzymali w dobrej wierze przypadającą na nich część majątku spółki, nie są obowiązani do jej zwrotu celem pokrycia należności wierzycieli (276 k. h.). Tutaj brakiem dobrej wiary będzie nietylko wiadomość o niezaspokojeniu wierzycieli, lecz również brak wiadomości wynikający z niedbalstwa; możność dowiedzenia się jest tu zrównana z wiadomością.

Powyżej przedstawiliśmy rozwój normalnej likwidacji, gdzie aktywa spółki są dostateczne na pokrycie zobowiązań. Jeżeli majątek spółki nie wystarcza na zaspokojenie wierzycieli, likwidatorzy winni zgłosić upadłość lub wszcząć postępowanie zapobiegające upadłości, to jest postępowanie układowe.

W przypadku upadłości, rozwiązanie spółki następuje z chwilą ukończenia postępowania upadłościowego (278 k. h.).

8. *Sprawozdanie likwidacyjne i wykreślenie z rejestru handlowego.* — Po ukończeniu likwidacji

cji i po zatwierdzeniu przez zgromadzenie spółników ostatecznych rachunków, likwidatorzy ogłoszą sprawozdanie likwidacyjne i złożą je sądowi rejestrowemu z jednoczesnym zgłoszeniem wniosku o wykreślenie spółki z rejestru handlowego. Wykreślenie z rejestru powoduje wygaśnięcie osobowości prawnej spółki. Wyjątkowo w postępowaniu upadłościowym wygaśnięcie osobowości prawnej następuje już z chwilą ukończenia postępowania.

O rozwiązaniu spółki likwidatorzy zawiadomią Ministerstwo Przemysłu i Handlu, przesyłając równocześnie odpis sprawozdania likwidacyjnego (279 k. h.).

Księgi i dokumenty spółki należy oddać na przechowanie osobie wskazanej umową spółki lub uchwałą spółników. W braku takiej wskazówki

przechowawcę wyznaczy sąd rejestrowy. Z upoważnienia sądu rejestrowego spółnicy i osoby zainteresowane mogą przeglądać księgi i dokumenty.

9. *Odpowiedzialność cywilna i karna likwidatorów.* — Likwidator powinien przy wykonywaniu swych obowiązków dokładać staranności sumiennego kupca i odpowiada wobec spółki i innych osób za szkodę spowodowaną brakiem takiej staranności, a w szczególności odpowiada on za szkodę wyrządzoną przez działalność sprzeczną z prawem lub postanowieniami umowy spółki (292, 299 k. h.). Poza odpowiedzialnością cywilną może na likwidatorze ciążyć odpowiedzialność karna. Przepisy przewidują też odpowiedzialność karną do 5 lat więzienia i grzywny (300 k. h.).

dr Z. K. Nowakowski

Łokazji Świąt Bożego Narodzenia i Nowego Roku

wszystkim swoim Czytelnikom składa najlepsze życzenia

Redakcja Tygodnika Gospodarczego

Wyjaśnienie w sprawach koncesjonowania handlu

Handlowe Spółki z o. o. a koncesjonowanie

W praktycznym stosowaniu rozporządzenia Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 22 sierpnia 1947 r. wydanego w porozumieniu z Ministrami Administracji Publicznej i Ziemi Odzyskanych o właściwości władz przemysłowych oraz o trybie i warunkach udzielania zezwoleń na prowadzenie przedsiębiorstw handlowych i zawodowe wykonywanie czynności handlowych (Dz. U. R. P. Nr 57, poz. 311), powstają bardzo często liczne pytania, wymagające wyjaśnień opartych bądź to na całości przepisów samego rozporządzenia bądź to na urzędowo wyrażonych poglądach Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

Jedną z kwestii, które wymagają wyjaśnienia, jest sprawa przekształcenia przedsiębiorstwa, będącego spółką handlową z ograniczoną odpowiedzialnością na spółkę handlową jawną, wzgl. na przedsiębiorstwo, będące handlową firmą jednoosobową. Co do przepisów dotyczących likwidacji spółki z ogr. odpowiedzialnością znajdują zainteresowani wyjaśnienie na innym miejscu „Tygodnika Gospodarczego”, tu zaś zajmiemy się jedynie sprawą przekształcenia spółki z ograniczoną odpowiedzialnością na spółkę jawną wzgl. firmę jednoosobową, w świetle przepisów ustawy z dn. 2 czerwca 1947 r. o zezwoleniach na prowadzenie przedsiębiorstw handlowych i zawodowe wykonywanie czynności handlowych (Dz. U. R. P. Nr 43, poz. 220), przepisów rozporządzenia Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 11 marca 1948 roku w sprawie obowiązków uzyskania zezwolenia na zawodowe wykonywanie czynności handlowych

(Dz. U. R. P. Nr 13, poz. 105) oraz przepisów rozporządzenia Ministra Przemysłu i Handlu powołanego na wstępie i rozporządzenia Ministrów Przemysłu i Handlu oraz Skarbu z dnia 22 sierpnia 1947 r. w sprawie wysokości oraz terminu wnoszenia opłat za zezwolenia na prowadzenie przedsiębiorstw handlowych i zawodowe wykonywanie czynności handlowych (Dz. U. R. P. Nr 57, poz. 312 ze zmianami z dnia 3 listopada 1947 r. — Dz. U. R. P. Nr 68, poz. 427)

Na wstępie tych rozważań stwierdzić należy, że firma będąca handlową spółką z ograniczoną odpowiedzialnością, zgodnie z art. 165 kodeksu handlowego podlega obowiązkowemu wpisaniu do rejestru handlowego i w myśl art. 171 § 1 kod. handl. taka spółka przez zarejestrowanie nabywa *osobowość prawną*. Pragnąc więc przekształcić spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością na spółkę jawną lub firmę jednoosobową, należy spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością najpierw rozwiązać i przeprowadzić jej likwidację z zachowaniem przepisów kod. handl. w tym względzie obowiązujących. Przekształcenie bowiem spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, która jest osobą prawną na spółkę jawną lub firmę jednoosobową będzie już samo przez się zmianą bądź jednej osoby prawnej na inną osobę prawną, bądź też na firmę, która osobą prawną nie jest w ogóle. Stosownie do tego poprzednie przedsiębiorstwo przestaje istnieć, zaś na jego miejsce powstaje przedsiębiorstwo nowe i to zupełnie niezależnie od tego, czy skład osobowy przedsiębiorstwa się zmieni, czy też pozostanie ten sam.

Rozpoczęcie czynności handlowych przedsiębiorstwa jako spółki jawnej lub firmy jednoosobowej nastąpić może natychmiast, lecz pod warunkiem złożenia nowego podania o udzielenie zezwolenia na prowadzenie przedsiębiorstwa w nowym brzmieniu nazwy tego przedsiębiorstwa oraz uiszczenia nowej opłaty za udzielenie zezwolenia i dopełnienia wszystkich czynności wymaganych przez powołane wyżej przepisy o koncesjonowaniu handlu. Kolejność dokonania formalności związanych ze złożeniem nowego podania podajemy niżej. Podkreślić należy, że możliwość natychmiastowego rozpoczęcia czynności handlowych nie dotyczy przedsiębiorstw następujących:

1. hurtowego handlu aptekarsko-drogerijnego,
2. " " zbożem,
3. handlu zagranicznego,
4. przedsiębiorstw przem. gastronomicznego,
5. hurtowego handlu zwierzętami gospodarskimi, przeznaczonymi na ubój i mięsem oraz tłuszczem pochodzącym z uboju tych zwierząt,

gdyż w stosunku do takich przedsiębiorstw obowiązują zarządzenia Ministra Przemysłu i Handlu, wydane na podstawie § 38 ust. 2 powołanego wyżej rozporządzenia z dnia 22. 8. 1947 r. (Dz. U. R. P. Nr 57, poz. 311), na mocy których takie przedsiębiorstwa powstające na nowo obowiązane są czekać na wydanie decyzji właściwej władzy przemysłowej o udzieleniu zezwolenia na prowadzenie przedsiębiorstwa, jeśli podanie o takie zezwolenie złożyły już po dacie ukazania się odpowiedniego zarządzenia Min. Przem. i Handlu w Monitorze Polskim. Taką datą dla przedsiębiorstw wymienionych pod 1) — 4) włącznie jest dzień 28 lutego 1948 r., zaś dla przedsiębiorstw wymienionych w punkcie 5) — dzień 20 października 1948 roku. Jeśli więc przedsiębiorstwo, będące spółką z ograniczoną odpowiedzialnością, wymienione w punkcie od 1 — 5, przekształca się w przedsiębiorstwo będące spółką jawną lub firmą jednoosobową po datach 28 lutego 1948 r. albo 20 października 1948 r., nie będzie ono mogło rozpocząć czynności handlowych w swej nowej postaci aż do chwili uzyskania zezwolenia właściwej władzy przemysłowej. Podkreślamy tu jeszcze raz, że ograniczenia te dotyczą tylko wymienionych wyżej pod pkt. 1 — 5 przedsiębiorstw.

Powracając do omówienia sposobu załatwienia formalności związanych z przekształceniem przedsiębiorstwa będącego spółką handlową z ograniczoną odpowiedzialnością na przedsiębiorstwo będące spółką handlową jawną lub firmą

jednoosobową, przypominamy, że formalności te są następujące: Należy

1. przede wszystkim uiszczyć we właściwym urzędzie skarbowym nową opłatę za udzielenie zezwolenia na prowadzenie przedsiębiorstwa, przy czym ta nowa opłata będzie już oparta nie na obrocie przedsiębiorstwa za miesiąc czerwiec 1947 r., lecz obliczona i wymierzona przez urząd skarbowy w taki sposób jak od przedsiębiorstwa nowego, tzn. na podstawie przypuszczalnego przeciętnego obrotu miesięcznego, jaki przedsiębiorstwo osiągnie w ciągu pierwszych 12 miesięcy od założenia, co w praktyce oczywiście sprowadzi się do przeciętnego miesięcznego obrotu danego przedsiębiorstwa, osiągniętego w ciągu roku;
2. uzyskać w tymże urzędzie skarbowym zaświadczenie wymienionej wyżej opłaty;
3. uzyskać w tymże urzędzie skarbowym zaświadczenie o stanie zadłużenia podatkowego petenta;
4. złożyć we właściwym terytorialnym zrzeczeniu kupieckim podanie na ustalonym formularzu, załączając do podania:
 - a) oba zaświadczenia uzyskane w urzędzie skarbowym,
 - b) wypełniony w 3-ch egzemplarzach kwestionariusz, który należy w tymże zrzeczeniu uzyskać,
 - c) dowód przygotowania fachowego petenta lub zastępcy, przy czym dowodem takim będzie taki samy dokument, jaki petent złożył uprzednio, gdyż w rzeczywistości przedsiębiorstwo istnieć nie przestało, a jedynie zmieniło swoją formę prawną,
 - d) odpis poświadczony z rejestru handlowego, jeśli przedsiębiorstwo jest spółką jawną, wzgl. firmą jednoosobową, posiadającą obrót roczny przekraczający 12 mil. złotych.
 - e) inne dokumenty, jakie należy złożyć stosownie do przepisów szczególnych, albo zarządzeń Ministra Przemysłu i Handlu.

Złożone w takim trybie podanie będzie w myśl odpowiednich przepisów zaopiniowane przez kupieckie zrzeczenia branżowe i terytorialne, następnie przez Wojewódzki Związek Zrzeszeń Kupieckich oraz Izbę Przemysłowo-Handlową, która prześle podanie właściwej władzy przemysłowej celem wydania decyzji.

B. G.

Wyjaśnienia w sprawach najmu lokali

Szopy — place niezabudowane nie podlegają przepisom dekretu o najmie.

Zdarzają się w praktyce wypadki, że szopy a nawet place niezabudowane zaczęto podciągać pod pojęcie lokalu i brać pod uwagę przy obliczaniu wpłat na Fundusz Gospodarki Mieszkaniowej. Praktyka ta nie jest uzasadniona żadnym

przepisem prawnym. Pomijając samą terminologię, że z pojęciem lokalu w języku polskim nikt nie łączy nigdy pojęcia placu niezabudowanego, rozporządzenie z dnia 23. 10. 1948 r. (Dz. U. 398/48) daje następujący pozytywny przepis:

„do powierzchni użytkowej lokali zajmowanych na inne cele niż mieszkalne wlicza się

Podatek od nabycia praw majątkowych 5)

A więc na przykład:

1. Osoba A kupiła umową ustną od osoby B maszynę za 70.000,— zł; od transakcji tej nie przypada podatek od nabycia praw.
2. Osoba B zaciągnęła u osoby C pożyczkę w wysokości 50.000,— zł, przy czym wystawiła kwit; należy się podatek w wysokości 1%.
3. Osoba D, trudniąca się zawodowo sprzedażą maszyn, sprzedała osobie X maszynę za 200.000,— zł; podatek nie należy się.

W myśl art. 4, pkt. 1) nie podlega opodatkowaniu nieodpłatne nabycie prawa własności na skutek zniesienia współwłasności, jeżeli wartości części fizycznych, uzyskanych z podziału, odpowiadają wartościom idealnym tych udziałów i jeżeli od nabycia prawa współwłasności uiszczono należny podatek bądź nabycie nie podlegało podatkowi; w przypadku, gdy wartość części fizycznych nie odpowiada wartości części idealnych, opodatkowaniu podlega nadwyżka; nie podlega jednak opodatkowaniu nadwyżka wynikła wyłącznie na skutek zniesienia nabytej z tytułu spadku współwłasności nieruchomości rolnej. Zwracać przy tym należy uwagę na słowo „wyłącznie”, tzn., że współwłasność musiała wyniknąć tylko z tytułu spadku; a zatem, jeżeli współwłasność wynika tylko częściowo (np. w połowie) ze spadku a częściowo z innych tytułów (np. z umowy o wspólność majątkową małżeńską lub z umowy kupna), to dany akt zniesienia współwłasności nie będzie całkowicie wolny od podatku a tylko w odpowiedniej części.

Dalej wolne jest od podatku nieodpłatne nabycie praw, których czysta wartość co do każdego nabywcy nie przewyższa 500.000,— zł, jeżeli prawo to przechodzi na osoby w I klasie podatkowej, do której należy małżonek (ka), dzieci i dalsi zstępni (wnuki, prawnuki), a 400.000,— zł, o ile przechodzi na osoby w II-jej do IV-jej klasie podatkowej; do podstawy obliczenia wyżej wymienionej kwoty 500.000,— zł nie zalicza się wartości sprzętów, pościeli, odzieży, bielizny, przeznaczonych do użytku w gospodarstwie domowym ani narzędzi pracy lub inwentarza żywego i martwego w gospodarstwach rolnych, jeżeli czysta wartość tych ruchomości co do każdego nabywcy nie przewyższa 100.000,— zł i przypada na rzecz osób wymienionych w I klasie podatkowej, tj. na rzecz małżonka (i) dzieci i dalszych zstępnych. Jest to więc znaczna ulga w stosunku do poprzednich przepisów o opodatkowaniu spadków i darowizn, według których minimum wolne od

Podatek od nabycia praw majątkowych 6)

podatku spadkowego wzgl. od darowizn wynosiło dla małżonka i zstępnych 10.000,— zł a dla innych 3.000,— zł; ponieważ chodzi nie o wartość globalną spadku ani nie o wartość czystą spadku jako takiego, lecz o wartość czystą poszczególnego udziału spadkowego, przeto przy tak wysokich minimach wymiar podatku od nieodpłatnego nabycia będzie obecnie stosunkowo rzadko miał zastosowanie.

Na przykład:

1. Osoba A zostawiła w r. 1948 w spadku dwom synom gospodarstwo rolne czystej wartości 1.000.000,— zł, oprócz tego inwentarzy żywy i martwy wartości 200.000,— zł, na każdego ze spadkobierców przypada po 600.000,— zł; podatek się nie należy.
2. Ten sam wypadek z tą różnicą, że wartość inwentarzy wynosi 300.000,— zł; należy się podatek od nieodpłatnego nabycia w wysokości po 0,5% od 650.000,— zł.

Podmiot opodatkowania.

Obowiązek podatkowy ciąży w myśl art. 5 dekretu pod. od nab. solidarnie na osobach fizycznych, prawnych, spadkach nieobjętych, spółkach jawnych, komandytowych oraz spółkach nie będących spółkami handlowymi, które nabyły prawa określone w art. 1 dekretu, tj. które nabyły jakieś prawa majątkowe. Przy nieodpłatnym nabyciu obowiązek podatkowy ciąży również na darczyńcy (w przeciwieństwie do dotychczasowych przepisów o opodatkowaniu spadków i darowizn, obowiązujących w b. dzielnicy pruskiej). Solidarna odpowiedzialność oznacza, że władza podatkowa może się zwrócić do któregośkolwiek z kontrahentów z żądaniem zapłacenia całego podatku od nabycia bez względu na to, czy odnośny kontrahent zobowiązał się prywatno-prawnie (w umowie, będącej przedmiotem opodatkowania) do uiszczenia podatku czy nie; jeżeli kontrahent prywatno-prawnie nie jest zobowiązany do uiszczenia podatku, to będzie miał prawo regresu z tytułu zapłacenia podatku do drugiego kontrahenta (ewtl. w drodze procesu cywilnego). Ponieważ w razie nieuiszczenia podatku we właściwym terminie grożą sankcje karne, a dochodzenie swoich roszczeń w drodze regresu jest zawsze kłopotliwe, przeto w interesie każdego z kontrahentów leży dopilnowanie, aby podatek od nabycia został we właściwym terminie (dwutygodniowym) uiszczony przez tego z kontrahentów, który obowiązek ten prywatno-prawnie przejął na siebie.

Podatek od nabycia praw majątkowych 7)

Powstanie obowiązku podatkowego.

W myśl art. 6 dekretu pod. od nab. obowiązek podatkowy powstaje z chwilą nabycia prawa majątk. (a więc np. z chwilą ustnego lub pisemnego porozumienia się stron). Jeżeli stwierdzono pismem nabycie prawa majątkowego nie poddanego opodatkowaniu (np. zawarto w pierw ustną umowę o nabycie prawa majątkowego wartości poniżej 100.000,— zł a więc nie podlegającą podat- kowi, a następnie umowę tę stwierdzono pisemnie), to obowiązek podatkowy powstaje dopiero z chwilą sporządzenia pisma. Oczywiście ten przepis ulgowy nie będzie miał zastosowania w wypadku, gdy strony, zawarłszy ustną umowę o nabycie prawa wartości powyżej 100 tys. złotych i nie uściwszy we właściwym terminie podatku, sporządzą po stwierdzeniu tych faktów przez władze skarbowe ad hoc pisemną umowę. Nabycie prawa pod warunkiem rozwiązującym uważa się za nabycie bezwarunkowe, tzn. okoliczność, że już przy nabyciu prawa przewiduje się ewentualne rozwiązanie i uchylenie nabycia, nie odracza powstania obowiązku podatkowego ani terminu płatności. Jednak w razie spełnienia się warunku rozwiązującego, władza podatkowa może uchylić obowiązek podatkowy w całości lub w części.

Np. 3 maja 1947 r. zawarto umowę najmu na okres 3 lat z tym, że każdej ze stron przysługuje w razie spadku wartości pieniądza i niedojścia do porozumienia stron co do ponownego ustalenia czynszu prawo wypowiedzenia umowy na 3 miesiące naprzód na koniec kwartału. W r. 1948 umowę rozwiązano. Podatek od odpłatnego nabycia należy uścić do dnia 17 maja 1947 r. za okres 3 lat. Z powodu rozwiązania przed upływem terminu władza podatkowa może przyznać zwrot podatku za niewykorzystany okres najmu (ale nie musi).

Nabycie praw pod warunkiem zawieszającym uważa się za nabycie bezwarunkowe, jeżeli nabycie jest odpłatne; nieziszczenie się warunku zawieszającego powoduje uchylenie obowiązku podatkowego. W przypadku tym więc powstanie obowiązku podatkowego i termin płatności nie ulega odroczeniu, a tylko w razie nieziszczenia się warunku zawieszającego władza skarbowa uchyli obowiązek podatkowy, czyli zarządzi zwrot uiszczzonego podatku. Ma to w praktyce częste zastosowanie w wypadkach, gdy skuteczność jakiejś umowy zależy od zatwierdzenia przez władzę przełożoną jednego z kontrahentów lub przez inne władze (np. przez starostę

Podatek od nabycia praw majątkowych 8)

lub przez Sąd Opiekuńczy); w wypadkach tych więc podatek należy uścić jeszcze przed zatwierdzeniem umowy.

Jeśli chodzi o umowy, w których jednym z kontrahentów jest władza państwowa lub samorządowa, to w myśl art. 17, ust. 1, pkt. 6) dekretu pod. od nab. odnośny urzędnik państwowy lub samorządowy (np. sekretarz gminny, urzędnik starostwa) jest jako płatnik obowiązany do obliczenia i pobrania podatku od podatnika i do wpłacenia go do Kasy Urzędu Skarbowego; jest on obowiązany do odmówienia zawarcia czynności prawnej lub dokonania czynności urzędowej bądź wydania pisma w razie nieuiszczenia należnego podatku. Za dopełnienie tego obowiązku jest on odpowiedzialny majątkowo (por. art. 9 dekretu o zobowiązaniach podatkowych z dnia 16. V. 1946 r. — Dz. U. R. P. Nr 27, poz. 173) i karnie (por. art. 134 i 135 prawa karnego skarbowego z dn. 11. IV. 1947 r. — Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 140) — niezależnie od odpowiedzialności dyscyplinarnej.

Przy nieodpłatnym nabyciu praw obowiązek podatkowy powstaje dopiero z chwilą ziszczenia się warunku zawieszającego, czyli płatność podatku ulega odroczeniu; władza podatkowa może jednak należność podatkową zabezpieczyć.

Np. w kontrakcie zdania gospodarstwa przejmujący zobowiązuje się m. i. do wypłacenia siostrze w razie zamążpójścia spłaty 300 kwintali żyta wartości 700.000,— zł. Podatek od nieodpłatnego nabycia praw przez siostrę należy się dopiero z chwilą spełnienia się warunku zawieszającego, tj. z chwilą zamążpójścia.

Podstawa opodatkowania.

Podstawę opodatkowania stanowi w myśl art. 7 dekr. pod. od nab.:

1. przy odpłatnym nabyciu praw — wartość tych praw w dniu powstania obowiązku podatkowego; do wartości prawa dolicza się także wartość ubocznych świadczeń i innych korzyści wynikających z prawa;

np. w umowie najmu najemca zobowiązuje się do zapłacenia oprócz czynszu także świadczeń ubocznych, np. za wodę, wywóz śmieci itp. oraz kosztów remontu; albo w umowie dzierżawy dzierżawca zobowiązuje się do zapłacenia poza czynszem także podatku gruntowego; wartość tych świadczeń dolicza się do podstawy wymiaru podatku.

2. przy nieodpłatnym nabyciu praw — wartość tych praw po potrąceniu długów i ciężarów, czyli czysta war-

tość praw (np. czysta wartość spadku). Do długów i ciężarów zalicza się również koszty ostatniej choroby spadkodawcy, jeżeli nie pokryto ich za jego życia i z jego majątku, koszty pogrzebu i nagrobka, odpowiadające zwyczajom miejscowym i stosunkom majątkowym zmarłego, koszty postępowania spadkowego, koszty zarządu spadku nieobjętego, wynagrodzenie wykonawcy testamentu, obowiązki wypełnienia zapisów i inne obowiązki, wynikające z prawa spadkowego. Przy obliczaniu długów wyłania się kwestia, w jakiej wysokości należy odliczyć długi przedwojenne. Otóż z uwagi na brak dekretu waloryzacyjnego długi mogą być potrącone tylko w wysokości przedwojennej, czyli nominalnej, chyba że podatnik udowodni, iż zapłacił dług w kwocie wyższej albo że zawarł ugodę z wierzycielem o waloryzacji długu przedwojennego. Wyciąg z księgi wieczystej nie jest wystarczającym dowodem na istnienie długu, gdyż dług hipoteczny może być spłacony a jeszcze nie wykreślony; należy więc przedstawić zaświadczenie wierzyciela tej treści, że pretensja jego w takiej a takiej kwocie w dniu śmierci spadkodawcy jeszcze nie była spłacona. Dowody na istnienie długów spadkowych w dniu śmierci spadkodawcy należy przedkładać władzy podatkowej w postępowaniu wymiarowym, przedstawienie ich dopiero w postępowaniu odwoławczym jest spóźnione i władza odwoławcza nie może takich długów potrącić (por. art 146 pkt 2 dekretu o postępowaniu podatkowym z dn. 16. V. 1946 r., Dz. U. R. P, Nr 27, poz. 174) — w przeciwieństwie do poprzedniego stanu prawnego. Opodatkowania przy nieodpłatnym nabyciu praw dokonuje się według stanu prawa (np. według stanu majątku spadkowego) w dniu jego nabycia a według wartości prawa w dniu dokonania wymiaru (a więc nie wartość z dnia śmierci spadkodawcy jest miarodajna dla podstawy wymiarowej, lecz wartość z czasu dokonania wymiaru — praktycznie najczęściej z dnia wystawienia nakazu płatniczego — chociażby wymiaru dokonano po dłuższym czasie od śmierci spadkodawcy).

Za wartość nabytego prawa przyjmuje się w zasadzie wartość podaną przez podatnika. Jeżeli jednak wartość podana przez podatnika zdaniem władzy podatkowej nie odpowiada wartości sprzedażnej nabytego prawa w czasie dokonywania wymiaru, władza podatkowa wezwie po-

Podatek od nabycia praw majątkowych ¹⁰⁾

datnika do odpowiedniego podwyższenia podanej wartości prawa, wyznaczając mu termin co najmniej dwutygodniowy. W przypadku, gdy podatnik nie udzieli odpowiedzi lub złożone oświadczenie nasuwa wątpliwości co do trafności podanej wartości, władza podatkowa ustali wartość sprzedażną po zasięgnięciu opinii biegłych (powołanych przez władzę). Jeżeli wartość ustalona przez władzę przekracza wartość podaną przez podatnika przynajmniej o 33%, koszty ustalenia wartości poniesie podatnik. Przepis powyższy, który daje władzy skarbowej prawo ustalenia wartości podanych przez stronę, stosuje się zarówno do nieodpłatnego jak i do odpłatnego nabycia praw (według ustawy o opłatach stemplowych z 1. VII. 1926 r. władza skarbową takiego prawa co do odpłatnego nabycia nie miała). Ma on bardzo częste zastosowanie, zwłaszcza przy spadkach i darowiznach oraz w wypadkach, gdy strony przy kupnie nieruchomości oświadczają, że cena kupna została już przed wojną za płaconą. Pobranie podatku przez notariusza nie chroni podatnika przed dodatkowym wymiarem ze strony urzędu skarbowego, o ile urząd stwierdzi, że podana przez strony wartość nie odpowiada rzeczywistości i naraża strony na zapłacenie dodatku za zwłokę od dodatkowo wymierzonej kwoty podatku.

Normy o „szacunku prawnym”, czyli o najniższym szacunku rzeczy nieruchomości, o których mowa w art. 9 dekretu, nie zostały dotychczas wydane.

W wypadku, gdy przedmiotem nabytego prawa majątkowego jest świadczenie, które nie może być oznaczone pod względem ilości w chwili nabycia prawa,

(np. czynsz najmu ustalono na 5% od obrotu przedsiębiorstwa najemcy, albo najemca zobowiązuje się poza czynszem do ponoszenia kosztów remontu lokalu)

podstawę opodatkowania ustala się w miarę wykonywania świadczenia. W tym celu należy pismo albo ustne nabycie praw zgłosić urzędowi skarbowemu, a ten wyda decyzję o wysokości i terminach wpłat podatku. Władza podatkowa może jednak za zgodą podatnika przyjąć za podstawę opodatkowania prawdopodobną sumę wszystkich świadczeń za cały czas trwania obowiązku świadczenia. Zawarcie tego rodzaju ugody z urzędem skarbowym zaleca się zarówno w interesie podatnika,

Podatek od nabycia praw majątkowych 11)

który w przeciwnym razie jest zmuszony kilka razy załatwić formalności związane z uiszczeniem, nieraz drobnych kwot podatku i który w razie przeoczenia terminu naraża się na kary porządkowe, — jak i w interesie władzy podatkowej, która nie potrzebuje utrzymywać tego wypadku w ewidencji i pilnować terminowego uiszczenia poszczególnych rat podatku.

W przypadku, gdy przedmiotem opodatkowania jest nabycie prawa do świadczeń powtarzających się, należy celem ustalenia podstawy opodatkowania pomnożyć roczną wartość świadczenia:

- a) w razie ustanowienia świadczeń na czas ściśle ograniczony co do ilości lat lub ich części — przez tę ilość lat lub ich części (najwyżej jednak przez 22);
- b) w razie ustanowienia świadczeń na czas nieokreślony, (np bez podania terminu lub do odwołania) — przez 5;
- c) w razie ustanowienia świadczeń na czas nieokreślony, jednakże z oznaczeniem terminu, do którego zobowiązanie trwać będzie niewątpliwie (np. zawarto umowę na 3 lata z klauzulą automatycznego przedłużenia w razie niewypowiedzenia) — za czas ściśle określony w sposób podany pod a), za czas dalszy zaś w sposób podany pod b), łącznie jednak najwyżej przez 22.

A więc np. przy umowie zawartej na 3 lata z klauzulą przedłużenia mnożnik będzie wynosił $3 + 5$, czyli 8.

W razie ustanowienia świadczeń na czas życia jednej osoby (np. wydawanie świadczeń w naturze aż do śmierci) wartość świadczeń wynosi — zależnie od wieku osoby, z której śmiercią gaśnie zobowiązanie — od 22-krotnej do 3-krotnej wartości świadczenia rocznego.

Roczną wartość użytkowania przyjmuje się w wysokości 4% wartości rzeczy poddanej użytkowaniu, chyba że wartość użytkowania wyższa lub niższa jest niewątpliwa (art. 11 dekretu podatku od nab.).

W myśl art. 14 dekretu pod. od nab., jeżeli nieodpłatnie nabycie prawa majątkowego od tej samej osoby następuje kilkakrotnie, do wartości ostatniego prawa majątkowego dolicza się wartość praw majątkowych poprzednio nabytych chyba, że nabycie miało miejsce w okresie poprzedzającym lat 6 licząc wstecz od końca roku kalendarzowego, w którym nastąpiło nabycie. Od podatku, obliczonego od łącznej wartości praw majątkowych,

Podatek od nabycia praw majątkowych ¹²⁾

potrąca się podatek przypadający od poprzednio opodatkowanych nieodpłatnych nabytków majątkowych. Jeżeli np. córka otrzymała od ojca darowiznę w gotówce 200 tys. złotych a po upływie 4 lat odziedziczy po ojcu nieruchomości czystej wartości 900.000,— zł, to podstawę wymiarową podatku stanowi kwota 1.100.000,— zł (co wobec progresji w podatku od nieodpłatnego nabycia praw ma wpływ na stopę procentową. Wynikająca ewentualnie z obliczenia nadwyżka podatku (z powodu niższych stawek nowej taryfy podatku w stosunku do dawnej) nie podlega ani zarachowaniu ani zwrotowi. Podatnicy są obowiązani podać odnośne dane notariuszowi albo w zeznaniu podatkowym.

Stopa procentowa podatku.

Art. 15 dekretu pod. od nab. wymienia stawki podatku od odpłatnego nabycia praw majątkowych. Stawki od odpłatnego nabycia są stosunkowo nieliczne, w przeciwieństwie do bardzo licznych stawek poprzedniej ustawy o opłatach stemplowych. A mianowicie stopa wynosi:

- 1 od nabycia własności nieruchomości — 6% podstawy wymiaru (poprzednio 4% państwowego podatku i 2% komunalnego dodatku, którego obecnie się już nie pobiera)
2. od uznania długu, pożyczki (prywatnej, gdyż bankowe pożyczki nie podlegają podatkowi na mocy art. 3, pkt 1) dekretu pod. nab) oraz od nabycia papierów wartościowych — 0,5% (poprzednio tak samo),
- 3 od przyrzeczenia nabycia praw majątkowych — 0,2% (poprzednio tak samo),
4. we wszystkich przypadkach nie wymienionych w punktach poprzednich:
 - a) 1% — gdy nabycie zostało stwierdzone pismem
 - b) 2% — gdy nie zostało stwierdzone pismem.

Stopa wymieniona w punkcie 4) będzie więc dotyczyła np. umów o kupno — sprzedaż ruchomości, o ustanowienie prawa użytkowania, o dzierżawę lub najem, o świadczenie usług (o ile umowa o świadczenie usług nie podpada pod przepisy o podatku obrotowym lub o podatku od wynagrodzeń), od umów o zawarciu spółki. Dekret uprzywilejowuje ulgową stawką 1%-wą (zamiast 2%-wej) sporządzenie pism od nabycia praw, aby

oprócz pomieszczeń podlegających wliczeniu do powierzchni lokali mieszkalnych również wszelkie pomieszczenia służące przemysłowym, handlowym, biurowym i innym celom użytkowym, jak piwnice, zamknięte pomieszczenia składowe, garaże, komórki, choćby pomieszczenia takie stanowiły odrębne zabudowania. Wyjątek stanowią piwnice, komórki i innego rodzaju pomieszczenia, jeżeli służą potrzebom gospodarstwa domowego najemcy, gdy część lokalu użytkowego zajmowana jest na cele mieszkalne."

Szopy a tym bardziej niezabudowane place nie stanowią zamkniętych pomieszczeń składowych a zatem nie są wliczane do powierzchni użytkowej i nie podlegają wpłatom na FGM.

Wu-PeBe — Pytanie: Jako wdowa wojenna prowadzę warsztat zegarmistrzowski wspólnie z synem jedynym moim obecnie żywicielem w miasteczku liczącym 1.800 mieszkańców.

Zajmuję wydzierżawione od właścicielki, stanowiące jej prywatną własność, trzy pokoje z kuchnią, z których jeden przeznaczony jest na warsztat zegarmistrzowski. Rozmieszczone są one szeregowo i nie dzieli je żaden korytarz.

Pokój i kuchnia znajdujące się w środkowej części mieszkania nie posiadają ze względów technicznych okien.

Czy co do tych pokoi bez okien przystępuje mi niższa taryfa i w jakim procencie.

Art. 4 dekretu o najmie (Dz. U. 259/48) mówi, że czynsz za lokal mieszkalny w wysokości połowy stawek określonych w dekrete opłacają rzemieślnicy, którzy zatrudniają w swoim zakładzie rzemieślniczym najwyżej jednego członka rodziny i jednego pracownika najemnego z wyjątkiem zakładów wyszczególnionych, gdzie dopuszczalne jest zatrudnienie najwyżej tylko jednego członka rodziny.

Lokal przez Panią zajmowany nie traci charakteru mieszkalnego, mimo że w jednym pokoju prowadzi Pani warsztat zegarmistrzowski. Istnieje w tym zakresie wyraźny przepis § 6 pkt. 2 rozporządzenia z dn. 23. 10. 1948 r. (Dz. U. 398/48).

A zatem na mocy wyżej podanych przepisów korzysta Pani z 50% ulgi nowych stawek czynszowych za całe mieszkanie. Fakt, że jeden pokój i kuchnia nie posiadają okien, nie ma żadnego wpływu na czynsz najmu.

Wprawdzie § 7 wyżej wspomnianego rozporządzenia wyjaśniając pojęcie izby stwierdza, że nie uważa się za pokój mieszkalny pomieszczenia bez okna, nawet jeżeli jest ogrzewane, jednak miarodajny do obliczenia powierzchni użytkowej lokalu mieszkalnego jest przepis § 8 tego samego rozporządzenia, który mówi:

„do powierzchni użytkowej lokalu mieszkalnego wlicza się, poza powierzchnią pomieszczeń ściśle mieszkalnych również kuchnie, przedpokoje, korytarze, łazienki, klozety, spiżarnie, alkowy itp. pomieszczenia służące mieszkalnym i gospodarczym celom najemcy z wyjątkiem ...”

Wśród wyjątków nie wymienia ustawodawca pokoi bez okien, wobec tego ich powierzchnia, jako powierzchnia pomieszczeń służących mieszkalnym czy gospodarczym celom najemcy służy jako podstawa do obliczania czynszu najmu.

„Hżora” 105 — Pytanie: Jaki wolno pobierać właścicielowi czynsz mieszkalny za jeden sklep 25 m² (handel) jeden pokój mieszkalny 18 m², jedną kuchnię 8 m² gdzie zacieka, jest wilgotno i niezdrowo?

Czy w mieście do 3 tys. mieszkańców wolno jeszcze pobierać 7 tys. zł miesięcznie? Czy nie ma różnicy w stosunku do miasta 20 tys., gdzie są wygody?

Obroty w takim mieście są nikłe, dochody nie wystarczają na pokrycie podatku, utrzymania itp.

Gdzie można zrobić sprzeciw prócz Zarządu Miejskiego? Budynek jest parterowy, zajmuje 5 pokoi mieszkalnych i dwa sklepy używ. (handel). Nowe przepisy czynszowe nie regulują czynszu najmu lokali użytkowych, nakładając tylko na wynajmującego (tzn. właściciela) obowiązek odprowadzania od tych lokali wpłat wg. określonych stawek na Fundusz Gospodarki Mieszkalniowej (F. G. M.). Zatem wysokość czynszu najmu za sklep pozostawiona jest swobodnej umowie stron, a w razie sporu zadecyduje sąd. Wynajmujący na mocy art. 23 a dekretu z dnia 25. 10. 1948 r. (Dz. U. 383/48) może czynsz ten podwyższyć o sumę wpłaty przypadającej od tego lokalu na rzecz F. G. M. — za zgodą władzy czynszowej, chyba że strony umówią się inaczej. Umowa ta winna być pod rygorem nieważności sporządzona na piśmie. Za pokój mieszkalny i kuchnię należy płacić czynsz wg. nowych stawek wskazanych w tabeli nr 1 dekretu.

Dekret ani też przepisy wykonawcze nie wprowadzają żadnego dalszego podziału osiedli jak do 20.000 mieszkańców, od 20.000 — 75.000 mieszkańców i powyżej 75.000 mieszkańców. Dekret przewiduje jednak możliwość wydania szczegółowych zarządzeń obniżających stawki czynszowe dla osiedli miejskich poniżej 20.000 mieszkańców, jednak nie więcej jak o 30% albo 50% na Ziemiach Odzyskanych i to zarówno z własnej inicjatywy upoważnionych ministrów wzgl. na wniosek Prezydium właściwej Rady Narodowej.

Od decyzji Zarządu Miejskiego jako władzy czynszowej I instancji można na mocy § 6 rozporządzenia z dnia 29. 9. 1948 r. (Dz. U. 375/48) wnieść odwołanie do Czynszowej Komisji Odwoławczej jako władzy czynszowej drugiej instancji, czynnej przy Starostwie Powiatowym dla obszaru powiatu.

Co do zakończenia pytania wyjaśniamy, że za izbę należy w myśl § 7 rozporządzenia wykonawczego (Dz. U. 398/48) uważać wszelkiego rodzaju pomieszczenia, jak pokoje mieszkalne, kuchnie, pokoje służbowe z oknem i ogrzewaniem, sklepy itp. z wyjątkiem łazienek, spiżarni, werand, przedpokojów, korytarzy, pralni, piwnic, strychów itp. pomieszczeń. Jeżeli uwzględniając powyższe, rzeczywiście budynek, o którym mowa, zawiera tylko 7 izb, to od sklepów należy wnieść opłaty na F. G. M. bez względu na to, kto je zajmuje, a więc nawet sam właściciel budynku (Dz. U. 398/48 § 16), natomiast wynajmujących lub użytkujących lokale mieszkalne w budynku tym zwalnia dekret od wpłat na F. G. M. (Dz. U. 259/48 — art. 21, pkt. 3).

Komunikaty i różne wiadomości

Kredyty bankowe

W związku z reformą bankowości a specjalnie w związku z przejmowaniem kredytów z Banku Handlowego i z Komunalnych Kas Oszczędności przez Bank Związku Spółek Zarobkowych zainteresowani są zaniepokojeni kwestią likwidowania przez te banki kredytów dla przedsiębiorstw prywatnych. Według naszych informacji sprawa ta wygląda następująco:

1. Pula kredytowa dla przedsiębiorczości prywatnej nie jest wykorzystana i w zakresie refinansowania się banków w Narodowym Banku Polskim banki nie napotykają na żadne trudności ani ograniczenia.
2. Banki nie otrzymały żadnych wskazówek ani ze strony Ministerstwa Skarbu ani Narodowe-

go Banku Polskiego co do ograniczenia lub wymawiania kredytów dla przedsiębiorstw prywatnych.

3. Fakty ograniczania lub wymawiania kredytów przypisać należy obawom kierowników banków o wypłacalność klientów.
4. W najbliższych dniach banki otrzymają instrukcję z Ministerstwa Skarbu jak i z Narodowego Banku Polskiego wyjaśniającą zagadnienie związane z przejmowaniem kredytów.

Wymówienie kredytów wzgl. ograniczenie dotyczyć będzie tylko wypadków indywidualnie uzasadnionych.

OD REDAKCJI

Nr 51/52 Tygodnika jest ostatnim numerem w tym roku. Zamiast nr 52 ukaże się szczegółowy skorowidz.

Księgi handlowe

poleca

Artykuły biurowe

F-ma **R. Gabler, Poznań**

Aleje Marcinkowskiego 18 — Telefon 22-24

Wszystkim Klientom i Odbiorcom naszych fabrykatów składamy serdeczne życzenia

Wesołych Świąt

i Szczęśliwego
Nowego Roku

Fabryka Techniczno-Chemiczna
Poznań, M. Focha 137

Szanownym Odbiorcom i Dostawcom z okazji Świąt Bożego Narodzenia oraz Nowego Roku serdeczne życzenia składa

J. Małecki - Poznań, ul. Mickiewicza 27
Wytwórnia Wyrobów Papierniczych

Serwisy do kawy

Serwisy obiadowe
Komplety do likieru
Kieliszki - Szklanki
Talerze - Filiżanki
Szkła do zapraw

Garnki aluminiowe
Noże i widelce
Łyżki i łyżeczki
Blachy do placaka
Kuchnie kaflowe

H. Świetlik

Poznań, Stary Rynek 58 - Tel. 89-76

Fabryka Konfekcji Męskiej i Chłopięcej **Bracia Lisieccy**

Poznań, Stary Rynek 72 · Telefon 25-17

poleca na sezon zimowy

Płaszcz - Kurtki - Ubrania męskie

Ubranka chłopięce - Spodnie

Bryczesy

Od 26 lat
znana i ceniona

Opakowania - Etykiety **Druki**

dla przemysłu i handlu

wykonuje

Hetmańska 9 - Telef. 62-19

St. Marecki

Poznań, Dominikańska 3

Fabryka Cukrów

Papiery kancelaryjne, przebitkowe

bloki korespondencyjne, rysunkowe, segregatory, kołoteczki, skoroszyty, teczki do akt i bruliony poleca

Wytwórnia Art. Papier. i Kartonazy

Henryk Szypczyński - Poznań, Woźna 5

TELEFON 526-07

Serdeczne życzenia Świąteczne i Noworoczne

Szan. Odbiorcom i Dostawcom
składa

ZNICZ, Poznań, ul. Kramarska 4

Telefon 48-06

Maszyny biurowe

Zakup - Sprzedaż - Naprawa

RE-MA

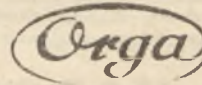
Poznań, Św. Marcin 5

(przy Placu Heovera) — Telefon nr 44-07

Jeka Podatkowa

Konieczna
w każdym
przed-
siębiorstwie!

Do nabycia w każdym sklepie artykuł. piśmiennych lub

KSIĘGOWOŚĆ
PRZEBITKOWA

POZNAŃ-27 Grudnia 16

Telefon 32-60

FILATELISTOM

polecamy najnowszy

album do znaczków polskich

oraz bogaty wybór znaczków

DOM FILATELISTYCZNY

Jan Witkowski, Poznań

Św. Marcin 18, I. ptr. — Cenniki na żądanie

Zak

POZNAŃ

MYDŁA • PERFUMY • KOSMETYKI

PRZODUJĄ

JAKOŚCIA

M. PIECZYŃSKI

Poznań, St. Rynek 44, Tel. 43-06 - Kont. K.K.O. 1432

poleca w wielkim wyborze:

dywany, chodniki, obicia meblowe, firanki,
materiały dekoracyjne oraz wszelkie przy-
bory tapicersko-dekoracyjne i siodlarskie

Najniższe ceny!**Najwyższa jakość!**

„D. D. T.“ — „Podkowa“ (odpełniany).

„**Proszek luboński**“ tępi szwabę, karaluchę itp.„**Pedikus**“ — biały ocet sabat. przeciw wszawicy„**Colocynthidis**“ — płyn przeciw pluskwom, zabija nawet zarodki„**Mortirad**“ — niezrównanej jakości trucizna na szczury, w tubach„**Myszotrud**“ — świeżo zatruta pszenica na myszy w kartonikach.„**Podkowa**“ świeca gazowo-dezynfekcyjna.„**Sadochron**“ — arsenowy środek owadobójczy.„**Ziarnochron**“ sucha zaprawa rtęciowa do zbóż.**„PODKOWA”**

Wytwórnia chemiczna POZNAŃ, Dominikańska 7

Wysyłka franko, franko!Dla Kupców, Spółdzielni
i Domów Handlowych

poleca

BLOKI KASOWE

„PARATOM”

 oraz
 Papiery pakowe i wszelkie wyroby papierowe
 „ATOM” A. Tomiak i Synowie
 Poznań, Woźna 9 — Telefon 26 66

J. E. S. Stempniewicz
 Fabryka perfum, kosmetyków
 i mydeł toal.

 Poznań, ul. Marsz. Focha 34
 Telefon 6596—6597

POWSZECHNY ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ WZAJEMNYCH

rok założenia 1803

ubezpiecza w następujących działach:

ogień

grad

zwierzęta

odpowiedzialność cywilna

transport

pojazdy mechaniczne

nieszczęśliwe wypadki

kradzież z włamaniem — rabunek

maszyny

chomage

szyby

oraz wprowadził obecnie ubezpieczenia na

życie

Informacji udzielają i spisują wnioski nasze placówki powiatowe i pośrednicy we wszystkich miastach i miasteczkach oraz ośrodkach gminnych

Opakowania i kartony dla przemysłu
spożywczego, cukleryjnego
i chemicznego wykonuje

Wytwórnia Opak. Pap. i Tektur.
właśc.: J. POMIN
Poznań, ul. Mylna 24
Telefon 94-11 Telefon 94-11

MASZYNY BIUROWE

Bilansówki oraz kasy rejestracyjne

Kupno - Sprzedaż - Przeróbki

Centrala Maszyn i Przyborów Biurowych
Cz. Filipiak, Poznań, św. Marcin 32, tel. 88-19

MEBLE BIUROWE

oraz kompletne pokoje i oddzielne sztuki
poleca okazynie

Magazyn Mebli ST. JANIAK

Poznań, Rybaki 6, w podwórzu - Tel. 49-56

„BIUROTECHNIKA“

KAMZOL - KARŁOWSKI - POHLAND

Warsztat naprawy
maszyn biurowych

Specjalność: ASTRA i HAMANN

Maszyny do księgowania i liczenia

Poznań, Św. Marcin 64

Telefon 98-57

Zdrowych i Wesołych Świąt
oraz Szczęśliwego Nowego Roku
swoim Odbiorcom życzy firma

JAN CIELVCH - POZNAŃ - GRUDZIEŃC 16 TEL. 29-92

Przedsiębiorstwo Ekspedycyjno-Przewozowe

„Tabor“

B. Mielcuszny i J. Zakrzewicz

Poznań, ul. Sew. Mielżyńskiego 19

Telefon nr 22-92

załatwia wszelkie przewozy samochodami

Szczęśliwych Świąt

BOŻEGO NARODZENIA

oraz DOŚCIEGO ROKU

zyczy swoim

P.T. Odbiorcom i Klientom

„Jedyna“

Wielkopolska Wytwórnia

Pasty do obuwia i podłóg

Poznań, Al. Marcinkowskiego 7

Z importu opony i dętki samochodowe

fabr.	w wymiarach
„Good Year“	450 - 475 - 500 - 525 - 550 × 16
„Dunlop“	600 × 16 - 6 przekł.
„Good Year“	450 - 475 - 525/550 × 17
„Bata“	550 × 17 - 6 przekł.

i opony do samochodów ciężarowych

fabr. „Dunlop“ 34 × 7 - 10 przekł.

dostarcza korzystnie, natychmiast ze składnicy

HENRYK DERDA i Ska

PRZYBORY I CZĘŚCI SAMOCHODOWE

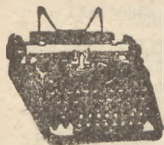
POZNAŃ, UL. DĄBROWSKIEGO 34 - TELEFON 35-37

MASZYNY - ARTYKUŁY BIUROWE

WARSZTAT NAPRAWY

Wacław Rohowski i S-ka

Poznań, ul. Mielżyńskiego 18.
Tel. 43-25

Oplata pocztowa uiszczona ryczałtem

Adres dla zwrotu: Administracja „Tygodnika Gospodarczego” Księgarnia Wilak, Poznań Kantaka 10

Materiały męskie i damskie

poleca w wielkim wyborze

Magazyn Towarów Włókienniczych

K. Radolak i St. Bardziński

Poznań, Fredry 13 nar. Sew. Mielżyńskiego

Telefony: 28-52, 99-85

Waleria Patyk

Poznań, ul. 27 Grudnia 3

Rok założenia 1901

Czekolada - Czekoladki - Bonboniery - Upominki

Najpopularniejsza księgowość przebitkowa

„Postęp”

„Definitiv”

to gwarancja sprawności przedsiębiorstwa

Powszechne zastosowanie w przemyśle, spółdzielczości i handlu, w urzędach i instytucjach.

KOMPLETY I APARATY SZKOLNE

Centrala:

KATOWICE

ulica Mielęckiego 3, telefon 308-96

Oddział:

SZCZECIN

Plac Orła Białego 1

Miejsca sprzedaży:

Bielsko

Bydgoszcz

Częstochowa

Gdynia

Lublin

Łódź

Poznań

Warszawa

Cena ogłoszeń za 1 mm na stronie 4-lamowej zł 25,—.

Ogłoszenia przyjmuje dla instytucji i przedsiębiorstw państwowych oraz firm pozostających pod zarządem państwowym „P. A. P.” Polska Agencja Prasowa, Poznań, Sew. Mielżyńskiego 8 — telefon 42-63

Redakcja: Izba Przemysłowo-Handlowa
w Poznaniu, ulica Mickiewicza 31
Tel. 518-62, 23-65, 23-66.

Ogłoszenia przyjmuje „PAR” Polska Agencja Reklamy, Fr. Krajna, Poznań, Fr. Ratajczaka 7. Tel. 30-80 i 91-58
i oddziały Kraków, Rynek Główny 46 — Tel. 503-66
Bydgoszcz — Al. 1 Maja 16, Tel. 17-66
Toruń — ul. Małe Garbary 2
Katowice — Warszawska 23, skr. poczt. 798 — Tel. 344-87

Administracja: Księgarnia Wilak Poznań, ul. Kantaka 10 — Tel. 44-40 45-00.
Konto P. K. O. — V-4085.
Cena numeru 30,—zł, prenumerata kwartalna 300,—zł.